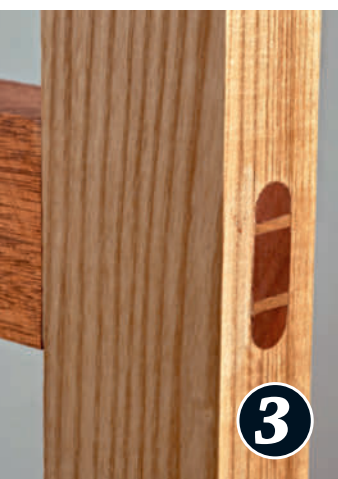
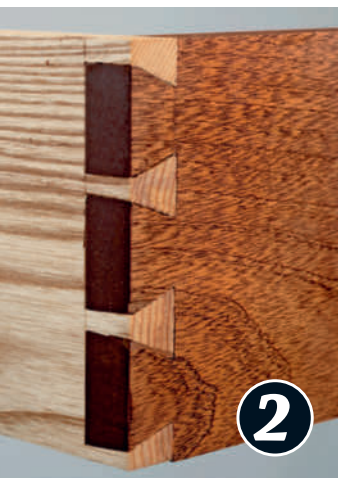

TRE

Ser du også med misunnelse på trekonstruksjoner og møbler med lekre treskjøter? Det er faktisk ikke så vanskelig som det ser ut. **Med et minimum av verktøy og litt veiledning, kan du lage dem selv.**

Det ser så overlegent ut når to treemner er satt sammen i en flott og tett skjõt. Klassiske møbler som oser av kvalitet er ofte kjennetegnet av nettopp flotte treskjøter, og det er tilsynelatende ingen øvre grense for hva den typen møbler kan koste. Tenk om du kunne lage dem like flotte selv.

Tunga rett i munnen

Hvis du følger veiledningene her, kan du gjøre det like flott som de profesjonelle. Det er ikke verdens enkleste oppgave, og særlig arbeidet med stemjern kan kreve litt øvelse før presisjonen er på plass, men har du litt erfaring med trearbeid – eller bare mot nok til å prøve deg frem – så er de flotte skjøtene absolutt innenfor rekkevidde.

Du kan bruke disse fire treskjøtene til møbler, men mange av dem kan også brukes i grove bjelkekonstruksjoner, der de vil imponere. Det handler kun om å endre på målene og finne riktig verktøy til de større dimensjonene. □

En treklubbe **A** er å foretrekke som slagverktøy på stemjern. Til møbelskjøter er japansagen **B** smart. Det er en treksag med et tynt blad, som gir pene sagspor. Ryggskinnen gjør den "stiv" og enkel å styre. En listesag eller en fintannet finérsag kan også brukes. Gode, nyslipte stemjern **C** i forskjellige bredder er et krav. Risse målet **D** er smart til oppstreking av slisser og tapper (valgfritt). Smygvinkelen **E** er nesten uunnværlig til oppstreking av svalehaler, men også valgfri å bruke.

SKJØTER

enhver kan lage

SLISSING

- Til stol- og bordbein
- Til solide og dekorative rammer

En slisseskjøt er ekstra sterk, fordi to treemner flettes sammen og limes på relativt store flater. Slisseskjøter har typisk like brede tapper og tapphull. Disse listene er 43 x 43 mm, og dividert med fem gir det en tapp- og tapphullsbredde på 8,6 mm. Her lager vi en slisseskjøt av to forskjell-

lige tretyper med to forskjellige farger, for å gjøre det enklere å se hvordan vi lager skjøten. De fleste slisseskjøter lages normalt i én tresort. Her viser vi hvordan du lager tapphullene i den lyse tresorten. Når du har gjort det samme i det motstående emnet, passer delene sammen.

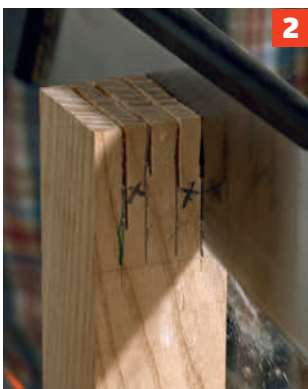
1 Strek opp tapphullenes dybde og tappenes lengde. De tilsvarer listens bredde. Med rissemålet risser vi spor på begge sidene av emnet og på endetreet. Begge emnene strekes opp likt. Treverket som skal fjernes, er markert med et kryss.

2 Sag nøyaktig langs strekene. Pass på at du sager på den siden av streken som vender mot det av treet som skal fjernes (det med x).

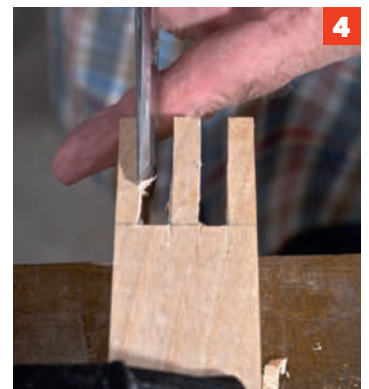
3 Stem først loddrett ned i streken, og rens etter hvert ved å stemme skrått inn i treet. Stem 2/3 ned, snu emnet, og stem vekk den siste tredjedelen.

4 Stikk vekk ujevnheter og grader med stemjernet, slik at tapper og hull blir helt glatte.

5 Tappstykket sages og stemmes på samme måte, men her kan avfallstreet i begge sider fjernes med sagen. Legg lim på alle flater, og slå dem sammen. Sjekk med en vinkel at sammenføyningen blir helt vinkelrett. Slip over når limet har tørket.

Start på den ene siden, og stem vekk 2/3. Snu deretter emnet, og avslutt utstemmingen fra den andre siden.

SVALEHALER

- Til hyllekasser
- Til skuffer
- Til vindus- og dørkarmer

Svalehaler var ikke opprinnelig tenkt som dekorasjon, men som en solid måte å sette sammen for eksempel skuffer på. I dag brukes svalehaler ofte av dekorative hensyn.

Det er ingen regler for antallet svalehaler i en sammenføyning. Tapp- og tapphull kan være like store, eller de kan ha forskjellige bredder. Det er viktig at svalehalene sages i en vinkel på 12-15 grader, slik at de danner en solid lås mellom emnene.

HULLSTYKKET (LYST TRE)

1 Sjekk at emnet er kappet helt vinkelrett. Emnets tykkelse pluss cirka 1 mm strekes inn fra enden med rissemålet. Strek inn på begge sider av både det lyse og mørke emnet.

2 Fordel ønsket antall svalehaler. Begynn med å avsette en liten tapp i begge sider, og fordel deretter svalehalene med identiske mål mellom tappene. Ved å merke opp med en spiss syl, får du en nøyaktig oppstreking.

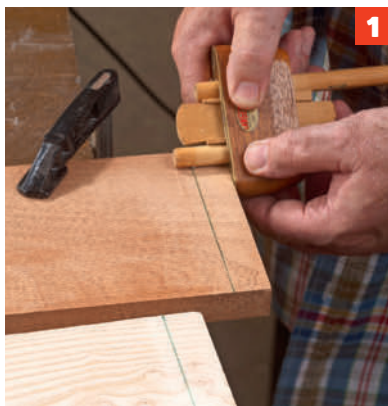
3 Strek vinkelrett opp på begge sider fra endetreet og ned til oppmerkingen som indikerer emnetykkelsen.

4 Sag loddrett ned i oppmerkingen. Sag alltid på den siden av streken som vender mot det treet som skal fjernes (det med x). Når det gjøres motsvarende i tappstykket, vil bredden av sagsporet elimineres, og skjøten blir tett.

5 Hold stemjernet helt loddrett med skjæret ned i oppmerkingen, og hugg et par millimeter ned. Rens opp.

6 Stem 2/3 loddrett ned, og rens opp etter hvert. La cirka 5 mm tre stå i full tykkelse helt ute ved endetreet. Det gir støtte når du stemmer fra motsatt side.

7 Snu emnet, og start med å hugge et par millimeter loddrett ned i oppmerkingen. Frigjør avfallstreet, og sjekk at utstemmingen er ren og med glatte sider. Stem vekk ujevnheter.

La en liten tapp stå i hver side. Den skal ikke fjernes.

Vinkelen på svalehalene skal være mellom 12 og 15 grader. Bruk en smyg-vinkel.

La 5 mm stå igjen til slutt, slik at du har støtte til utstemmingen fra den andre siden.

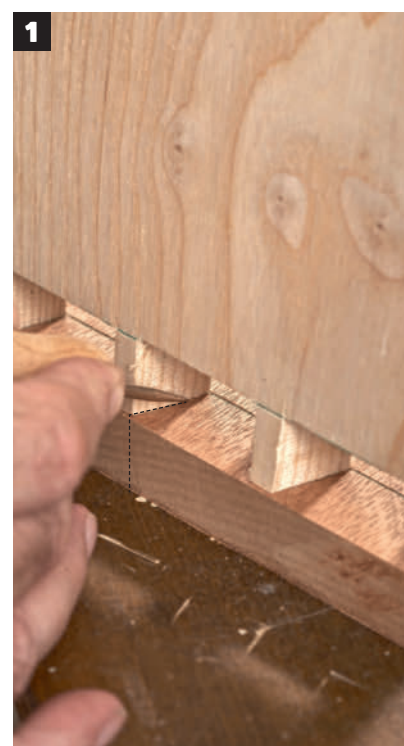
TAPPSTYKKET (MØRKT TRE)

1 Tappstykket strekes opp etter hullstykket. Sett hullstykket vinkelrett på tappstykket, og riss opp tappene med sylen. Sjekk med smyginkelen som du brukte på hullstykket. Strek vinkelen over på endetreet, og strek opp tappene med smyginkelen på motsatt side. Sag langs oppstrekingene.

2 Sag løs de to små kileformede stykkene i sidene, og stem ut tappstykket etter samme metode som hullstykket.

3 Lag en prøvesammenføyning; emnene bør gå helt stramt sammen. Små ujevnheter må stemmes vekk.

4 Legg trelim på begge emnene, og slå dem sammen. Sjekk med vinkelen. Puss overskytende lim og utstikkende tapper plant med emnene.

Vanlig hvitt trelim til innendørs bruk sikrer en sterk skjot.

3

TAPP MED KILER

- Til stolbein og andre møbelskjøter
- Til stiger
- Til gjerder

En tapp gir god styrke og øser av håndverk. Når kilen etterpå slås inn, vil tappen utvide seg og bli presset helt ut mot tapphullets topp og bunm. Sammenføynin-gen blir dermed bunnnsolid. Tappens bredde er maksimalt 1/3 av emnets tykkelse.

TAPPEN (MØRKT TRE)

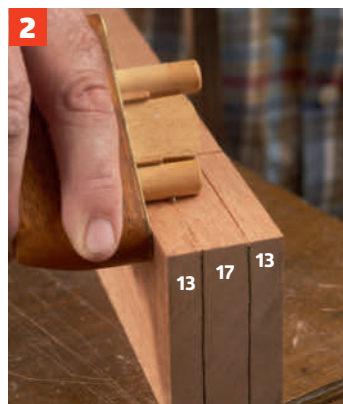
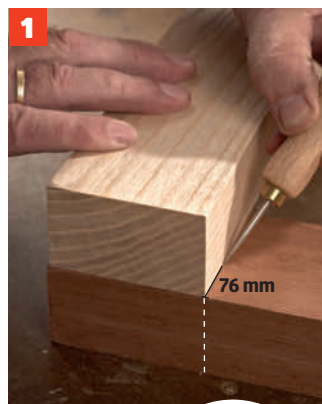
1 Strek opp. Tappen skal stikke cirka 1 mm ut av tapphullet når den er slått inn på plass. Det viste emnet er 75 mm bredt, så det strekes opp 76 mm fra endetreet (som er vinkelrett). Strek opp på alle fire sider.

2 Strek 13 mm inn fra begge sider av tappstykket, slik at det står igjen en tapp på 17 mm (emnet er 43 mm tykt). Ved å sage med en håndsag kan du sage løs tap-pen. Vi velger dog å la kappsagen ta jobben.

3 Juster kappsagens sagedybde, slik at den sager 13 mm ned i emnet. Sag tetsstittende spor fra endetreet og inn mot streken som viser tappens lengde. Snu emnet, og gjør det samme fra motsatt side.

4 Fjern det avfallstreet som står igjen med stemjernnet, og gjør flatene på tappen plane med en rasp.

5 Sag 7-8 mm ned i toppen og bunnen av tappen for å lage et bryst (en anleggskant). Igjen brukes kappsagen og deretter en rasp.

4

SVALEHALEBLAD

- Til møbelskjøter
- Til bjelkeskjøter

Svalehalebladskjøten ligger halvveis inn i det motsvarende emnet. Det gir en sterk skjøt med samme låsende effekt som vanlige svalehaleskjøter. Den er også sterkere enn en vanlig bladskjøt.

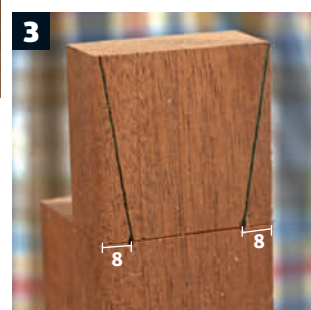
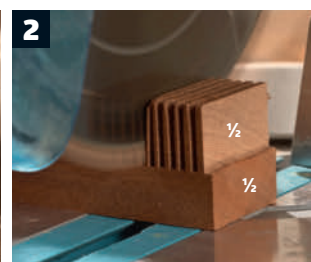
SVALEHALEN (MØRKT TRE)

1 Mål inn fra enden til brystet på skjøten. Bladet skal ha samme høyde som emnets bredde.

2 Sag tetsittende spor med kappsagen. Dybden tilsvarer halvparten av tykkelsen på emnet. Ikke sag for dypt, for da blir ikke de to emnene i plan. Det er lettere å stemme av litt ekstra, enn å tilføye nytt materiale.

3 Strek opp svalehalen. Her har vi målt 8 mm inn fra siden i nivå med brystkanten, og streket opp herfra og utover til begge sider. Sag ut med den fintannede trekkssagen eller en finérsag.

4 Sag vinkelrett inn fra begge sider, og frigjør de to små kileformede stykkene avfallstreverk.

HULLSTYKKET (LYST TRE)

1 Strek opp tappen på hullstykket.

Med stemjernet kunne vi nå ha stemmet ut tapphullet, men vi velger å bruke borstativet og et 16 mm spadebor.

2 Nøyaktig midt i emnet og 8 mm fra tappens totale bredde bores to 16 mm hull, og deretter et tredje hull mellom disse. Bor kun så langt ned at senter-spissen på boret bryter gjennom. Snu deretter emnet, og bor fra motsatt side.

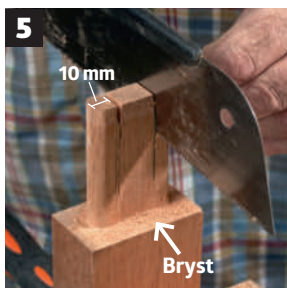
3 Stikk tapphullet rent med stemjernet. Metoden sikrer at tapphullet er helt loddrett gjennom emnet, og at jobben går raskt.

4 Avrund tappen, så den passer til de runde kantene. Form rundingen med rasp og slipepapir. Alternativt kan du stikke tapphullet firkantet i toppen og bunnen med stemjernet.

5 Sag to slisser ned i tappen, cirka 1 cm fra over- og undersiden. Sag slissene helt ned til brystet, og lag de øverste få centimeterne lett kileformet med et ekstra snitt.

6 Sjekk at tappen passer stramt i tapphullet, påfør lim, og slå emnene sammen til limet pipler ut langs sidene på brystet. Sjekk at de to emnene er plassert vinkelrett på hverandre.

7 Legg lim på kilene og slå dem ned i de sagede slissene. Når limet er tørt sages kilene av, og tappen planes slik at den flukter med emnet.

LEIET TIL SVALEHALEN (LYST TRE)

1 Strek opp etter den utsagde svalehalen. Du skal lage et leie, som svalehalen skal passe stramt inn i.

2 Bladet på kappsagen vinkles, slik at det passer vinkelen på svalehalen. Sag fra den ene siden, før du vinkler bladet til motsatt side og sager ferdig leiet.

3 Lag en prøvesammenføyning, og stikk emnene rene slik at de flukter med hverandre. Lim og tvinger avslutter skjøten.

